

Εισήγηση στην κ. Ε. του Κινήματος 645

23 / 11 / 85

ΑΡΧΕΙΟ - ΛΟΓΟΙ

Εισήγηση για τις κατευθύνσεις
της αναπτυξιακής πολιτικής

Μέσα στα γενικά πλαίσια που προσδιόρισε ο Πρόεδρος στην εισήγησή του, πρέπει σήμερα να απαντήσουμε στο κεντρικό ερώτημα της οικονομικής μας πολιτικής, ποιο περιεχόμενο οφείλει να έχει η αναπτυξιακή μας στρατηγική ώστε να προωθήσει την αλλαγή των δομών, την αναδιάρθρωση του παραγωγικού μας δυναμικού, τον εκσυγχρονισμό και σε τελευταία ανάλυση την αλλαγή των παραγωγικών μας σχέσεων. Είναι ανάγκη να κατευθύνουμε τις δυνάμεις μας στην απεμπλοκή της κοινωνίας και οικονομίας μας από τους ασφυκτικούς περιορισμούς, που δημιουργούν οι ξεπερασμένες πλέον δομές της και ταυτόχρονα στην εδραίωση των προϋποθέσεων για μία δυναμική αναπτυξιακή πορεία.

Μία δυναμική σοσιαλιστική κοινωνία είναι ουσιαστικά μία κοινωνία με πιο σταθερές ισορροπίες, με περισσότερες δυνατότητες ώριμης και ομαλής μετεξέλιξης και κύρια με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή και χωρίς ανισότητες στην κατανομή της δύναμης, στις ευκαιρίες απασχόλησης και στις συμμετοχικές διαδικασίες.

Ηδη στην πρώτη τετραετία διακυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, η στρατηγική μας είχε θέσει ως κεντρικούς της στόχους τη διαμόρφωση των στοιχείων που θα ενίσχυαν τη συγκρότηση των μηχανισμών εκείνων, που θα έκαναν δυνατή τη μεταμόρφωση του παραγωγικού μας συστήματος, το πέρασμα από παραγωγικές δομές που ήσαν σε κρίση, που δημιουργούσαν την κρίση, σε νέες μορφές παραγωγής και παραγωγικών σχέσεων. Σε μία σοσιαλιστική Ελλάδα δεν μπορεί να συνυπάρχουν ομάδες με διαφορετικές δυνατότητες κάλυψης στοιχειωδών αναγκών, ευκαιρίες συμμετοχής στην παραγωγική διαδικασία, στην κατανομή του πλούτου, και, κύρια στην κατανομή των βαρών και του κόστους που συνεπάγεται η οικονομική κρίση. Η στρατηγική που επιλέξαμε αποτελεί αναγκαιότητα. Η πορεία προς τα εμπρός, προς την επίτευξη των στόχων μας, προϋπέθετε τη δημιουργία συνθηκών, αλληλεγγύης και κοινωνικής συμμετοχής από τις δυνάμεις εκείνες, που στηρίζουν τον κοινωνικό μετασχηματισμό και αποβλέπουν στην έξοδο από την κρίση ως τη μόνη δυνατή επιλογή για τον περιορισμό του χάσματος μεταξύ των οραμάτων τους για ένα καλύτερο μέλλον και της πραγματικότητας που τους έχει επιβάλλει η κρίση της τελευταίας δεκαετίας.

Σήμερα, τέσσερα χρόνια μετά την πρώτη εκλογή μας, μια αναδιάταξη των δυνάμεών μας ως προς τους χώρους, όπου πρέπει να επικεντρωθούν οι προσπάθειες είναι επιτακτική. Η δεύτερη τετραετία δεν θα περιοριστεί μόνο στο να αντιμετωπίσει τις συνέπειες που δημιουργεί η κρίση ή στο να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για το ξεπέρασμά της.

Στη φάση που ακολουθεί, η έμφαση μπαίνει πλέον στην ανασυγκρότηση του παραγωγικού μας συστήματος. Η εξέλιξη από την κρίση απαιτεί την κινητοποίηση, την αξιοποίηση και ιδιαίτερα το συντονισμό όλων των δυνάμεων με στόχο τη δημιουργία στον ελληνικό χώρο μίας οικονομίας παραγωγής. Ο εκσυγχρονισμός της ελληνικής οικονομίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τη βαθμιαία μετάβασή της από τις ιστορικά διαμορφωμένες μορφές οικονομικής δράσης, καταναλωτικών συνηθειών και επενδυτικών προτύπων σε σχήματα που θα ενισχύουν την εθνική παραγωγική βάση, θα δημιουργούν θέσεις απασχόλησης στο εσωτερικό της οικονομίας και λιγότερο στις οικονομίες άλλων χωρών, και θα αναβαθμίσουν τη θέση της οικονομίας στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Ή, άλλου η ίδια η ανεξαρτησία μας απαιτεί ένα οικονομικό σύστημα ισχυρό και αυτοδύναμο.

Η αναγκαιότητα αυτή επιβάλλεται επιτακτικά τώρα που η εξέλιξη οδηγεί στην όλο και μεγαλύτερη διασύνδεση της ελληνικής οικονομίας στους μηχανισμούς του διεθνούς ανταγωνισμού. Μία κοινωνία που δεν θέλει να υποταχτεί άκριτα και με τρόπο τυχαίο στους καταναγκασμούς της διεθνούς αγοράς, η διασύνδεση αυτή πρέπει να συνδεθεί με μία στρατηγική, που πρωταρχικός στόχος της θα είναι η ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού συστήματος. Μέχρι σήμερα η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας στηρίζεται κατά κύριο λόγο στο κόστος της εργασίας. Οι επιχειρήσεις, η παραγωγή δεν προχώρησαν ουσιαστικά προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού, της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας τους δύναμης με άλλα στοιχεία, όπως η τεχνολογία, η οργάνωση, το μάνατζμεντ, η αυτοχρηματοδότηση της επιχειρηματικής δράσης από τα κέρδη και όχι από δάνεια, η συστηματική και σοβαρή παρουσία στην αγορά, οι δημοκρατικές εργασιακές σχέσεις. Ο τρόπος αυτός ανάπτυξης της οικονομίας στο παρελθόν μεταφέρει όμως το βάρος της στήριξης της ανταγωνιστικότητας στους ώμους των εργατών και των υπαλλήλων, που καλούνται να αντισταθμίσουν τις δομικές αδυναμίες σ' όλα τα άλλα στοιχεία που σε μία σύγχρονη οικονομία θα έπαιζαν πολύ πιο καθοριστικό ρόλο για το επίπεδο της ανταγωνιστικότητάς της. Η πρωταρχική σημασία που ως κυβέρνηση πρέπει να δώσουμε στο στοιχείο της ανταγωνιστικότητας σημαίνει τη βαθμιαία αναστροφή της απαράδεκτης αυτής πραγματικότητας. Σημαίνει την προώθηση μίας στρατηγικής ανάπτυξης, που μέσα από τη βελτίωση των τεχνολογικών ικανοτήτων του τόπου, του ανθρώπινου δυναμικού, την κινητοποίηση του δημόσιου τομέα, ορθολογικοποίηση των δομών των επιχειρήσεων, τη δημιουργία υποδομής, θα αποδυναμώνει τις μονόπλευρες πιέσεις που δέχονται οι εργαζόμενοι και θα δημιουργεί κοινωνικά και

οικονομικά δίκαια αποδεκτά και σε τελευταία ανάλυση πολύ πιο ισχυρά στηρίγματα των ανταγωνιστικών ικανοτήτων της οικονομίας μας.

Η έμφαση στο στοιχείο της παραγωγής της ανταγωνιστικότητας και των διαρθρωτικών αλλαγών, οριοθετεί και την αναπτυξιακή στρατηγική που θα ακολουθήσουμε τα επόμενα χρόνια. Η στρατηγική αυτή θα αποτελέσει οργανική συνέχεια, εξέλιξη και προϊόν τόσο της μέχρι σήμερα προσπάθειάς μας, όσο και των κοινωνικών διαστάσεων πάνω στις οποίες στηρίζουμε την πορεία μας και των πραγματικών καταστάσεων που σφραγίζουν την οικονομία μας. Στη φάση που ακολουθεί οι κοινωνικές αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν στα τελευταία τέσσερα χρόνια και που θα ενισχυθούν και διευρυνθούν στη δεύτερη τετραετία, προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για την ενίσχυση και διαρθρωτικές αλλαγές της παραγωγικής βάσης της οικονομίας.

Μαζί με τα μέτρα που πάρθηκαν τον περασμένο Οκτώβρη για τη σταθεροποίηση της οικονομίας, είχε αναγγελθεί ότι θα υπάρξει εξειδίκευση της πολιτικής μας σε σημαντικούς για την ανάπτυξη και την αντιμετώπιση των αναπτυξιακών μας προβλημάτων τομείς. Η αναγγελία αυτή καταγράφηκε από ορισμένους ως αναγγελία ενός πακέττου αναπτυξιακών μέτρων. Η σύλληψη αυτή αντανάκλα τρόπους άσκησης της αναπτυξιακής πολιτικής από τις κυβερνήσεις της δεξιάς. Εμείς δεν πιστεύουμε ότι κάποια μέτρα μπορούν να προσδώσουν το περιεχόμενο που εμείς δίνουμε στην έννοια της ανάπτυξης της οικονομίας και κοινωνίας μας. Μιά τέτοια σύλληψη δείχνει αδυναμία κατανόησης ότι οι σημερινές ανάγκες δεν αντιμετωπίζονται με μέτρα. Για την έξοδο από την κρίση με παράλληλη την αναγκαιότητα δημιουργίας των όρων για το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό προτείνουμε, διαμορφώνουμε και εφαρμόζουμε μία στρατηγική, που δεν εξαντλείται σε μεμονωμένα και σπασμωδικά μέτρα, που από τη φύση τους δεν μπορούν να έχουν συνολική και μακροπρόθεσμη προοπτική. Η απάντησή μας στο πεδίο της ανάπτυξης δεν είναι απλώς μέτρα, είναι μία συγκροτημένη και ολοκληρωμένη δράση.

Στα αναπτυξιακά μέτρα μετά την εξαγγελία της πολιτικής σταθεροποίησης της οικονομίας έχει προσδοθεί χαρακτήρας θαυματουργός. Το πρώτο επιχείρημα είναι ότι το κόστος της σταθεροποίησης της οικονομίας, μπορεί να γίνει μόνο τότε αποδεκτό, εφόσον υπάρχει χειροπιαστή προοπτική ανάκαμψης. Ταυτόχρονα τονίζεται, ότι τα αναπτυξιακά μέτρα πρέπει να συμβάλουν πρακτικά σε ένα νέο ξεκίνημα για την οικονομία μας.

Τέτοια επιχειρήματα συγχέουν πραγματικότητα και επιθυμητό και καλ-
λιεργούν μιά παλιά αμαρτία μας την άποψη ότι είναι δυνατό άμεσου
αποτελέσματος προγράμματα που θα μας μεταφέρουν στο επίπεδο των
προηγμένων τεχνολογικά χωρών.

Ας δεχθούμε δυό αλήθειες.

Δεν υπάρχει το δίλημμα να πληρώσουμε ή να μη πληρώσουμε το κόστος
της σταθεροποίησης. Το κόστος πρέπει να το πληρώσουμε, γιατί η
εναλλακτική λύση το οικονομικό χάος, θα επιβάλει τη δικιά του πολι-
τική λύση κι αυτή η ιστορική εμπειρία διδάσκει δεν θα είναι λύση
σοσιαλιστική αλλά νεοφιλελεύθερη. Το ερώτημα, που είναι ανοιχτό
και πρέπει να απαντήσουμε είναι πώς διαμορφώνουμε την οικονομική
μας πολιτική, ώστε να κρατήσουμε ανοιχτή τη σοσιαλιστική προοπτική,
πέρα από την πολιτική σταθεροποίηση.

Το ΠΑΣΟΚ είχε μέχρι σήμερα αναπτυξιακή πολιτική, γιατί δεν προχω-
ρούσε βέβαια χωρίς πυξίδα, προοπτική, στόχους. Η σημερινή συζήτηση
τι υποδηλώνει. Οτι πάντως η αναπτυξιακή πολιτική μας δεν έπεισε
στον αναγκαίο βαθμό.

Τα αναπτυξιακά μέτρα, η οικονομική πολιτική του αύριο, είναι
συνάρτηση της δουλειάς που κάναμε, όχι μόνο τους τρεις τελευταίους
μήνες, αλλά τα τρία τελευταία χρόνια, της ικανότητας ανάλυσής μας,
της πληρότητας του σχεδιασμού, της σοβαρότητας μας. Αν δεν ικα-
νοποιεί τούτο γιατί μέχρι σήμερα δεν δουλέψαμε ικανοποιητικά.

Αν αποτελεί ακόμη ευχολόγιο, τούτο γιατί για πολύ καιρό χρησιμο-
ποιήσαμε ευχολόγια. Θαυματοργά πακέττα μέτρων δεν υπάρχουν. Τα
όσα αναφέρονται σήμερα για κατευθύνσεις και συγκεκριμένα μέτρα,
αποτελούν τη βάση για την περαιτέρω προσπάθεια. Προσπάθεια που
χρειάζεται όμως συνεχή περαιτέρω διερεύνηση μελέτη, εξειδίκευση,
σύνθεση συμπερασμάτων και σχεδιασμό. Δουλειά από όλους μας, σε
κάθε τομέα δραστηριότητας της κυβέρνησης και του κινήματος.

Τα "αναπτυξιακά μέτρα" θα προκύψουν από μία συνεχή εξειδίκευση της
πολιτικής μας σε διάφορους τομείς, εξειδίκευση που θα απαιτήσει
χρονικό διάστημα περισσότερων μηνών.

Η αναπτυξιακή μας στρατηγική στηρίζεται ήδη από τις διαδικασίες
και τις αποφάσεις του Κινήματος και της Κυβέρνησης της πρώτης
τετραετίας. Στο Πενταετές Πρόγραμμα Οικονομικής και Κοινωνικής
Ανάπτυξης, εκφράστηκαν οι κεντρικοί μας στόχοι και ο τρόπος επίτευ-
ξής τους. Χωρίς αμφιβολία οι εξελίξεις στην οικονομία μας επιβάλ-
λουν μιά νέα επικοδομητική συμπλήρωση, επαναδιάταξη, ακόμα και ανα-
θεώρηση ορισμένων στοιχείων που συγκροτούν την αναπτυξιακή μας στρα-
τηγική. Πρέπει να είναι σαφές όμως, ότι τα σημερινά αναπτυξιακά

προβλήματα δεν αντιμετωπίζονται με μέτρα, που δεν θα εντάσσονται σε μία συνενκτική και συνολική λογική.

Οι οικονομικές εξελίξεις που οδήγησαν στα μέτρα του Οκτώβρη και ιδιαίτερα οι εξελίξεις στο ισοζύγιο πληρωμών αποκάλυψαν με σαφήνεια δύο καίριες αδυναμίες της οικονομίας μας. Η πρώτη είναι η στροφή της ζήτησης προς τις εισαγωγές, αμέσως μόλις σημειώθηκε μία περιορισμένη μάλιστα ανάκαμψη και βελτίωση του εθνικού εισοδήματος. Η διόγκωση του ελλείμματος εκφράζει την αδυναμία της εθνικής παραγωγής, το χαμηλό βαθμό ανταγωνιστικότητας της οικονομίας μας ως σύνολο, να εκμεταλλευθεί την αύξηση της ζήτησης τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή αγορά, έτσι ώστε μέσα από την επέκταση της παραγωγής και των πωλήσεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό να πετύχει το αντίστροφο από αυτό που σημειώθηκε, δηλ. να πετύχει αύξηση των εξαγωγών και συγκράτηση της εισαγωγικής διείσδυσης σε συνδυασμό με το καταναλωτικό πρότυπο που διαμόρφωσε η μεταπολεμική "ανάπτυξη". Η δεύτερη αδυναμία έχει σχέση με τον ισχνό ρόλο που παίζει η εθνική μας παραγωγή στην ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών και αντίστοιχα την υπερβολική εξάρτηση του από τους άδηλους πόρους, που δεν εξαρτώνται άμεσα ούτε από την κυβερνητική πολιτική, ούτε από τις εξελίξεις στο πεδίο της εγχώριας παραγωγής. Τα προβλήματα στο ισοζύγιο αντανakλούν δηλ. τόσο τις διαρθρωτικές αδυναμίες του παραγωγικού μας συστήματος, όσο και την ιστορικά διαμορφωμένη επικίνδυνη εξάρτηση της εξωτερικής ισορροπίας της οικονομίας μας από στοιχεία, που σε μικρό ή και κανένα βαθμό δεν αντανakλούν αδυναμίες στο επίπεδο της ανταγωνιστικότητας. Η ανεργία στις βιομηχανικές χώρες, η διεθνής ναυτιλιακή κρίση, η αστάθεια στα τουριστικά ρεύματα και στις εισροές κεφαλαίων για την αγορά οικοπέδων και διαμερισμάτων είναι παράγοντες που συνέβαλαν εξίσου στη διόγκωση των ελλειμμάτων και στην ανάγκη μίας παρέμβασης.

Κάτω από τις συνθήκες αυτές η αναπτυξιακή μας στρατηγική θα κινηθεί πάνω στους εξής άξονες:

Πρώτον θα δώσει ιδιαίτερη έμφαση στα πεδία παραγωγής, που ενισχύουν τη διεθνή ανταγωνιστικότητα της χώρας, δημιουργούν σταθερές θέσεις καλά αμοιβόμενης απασχόλησης, αυξάνουν την εγχώρια προστιθέμενη αξία και περιορίζουν την εξωτερική εξάρτηση της οικονομίας μας.

Κυρίαρχη θέση στο πλαίσιο αυτό έχει ο τομέας της βιομηχανίας. Μία εκσυγχρονισμένη, αποδοτική, και εξαγωγικά προσανατολισμένη γεωργία μπορεί επίσης να συμβάλει σημαντικά στην αυτοδυναμία της οικονομίας μας. Δεύτερον, θα επιδιώξει μία στενότερη και πιο οργανικά δεμένη διασύνδεση των πολιτικών που ακολουθούνται στους επί μέρους τομείς

της κυβερνητικής δράσης, έτσι ώστε μέσα από αυτές να ενισχύεται η απασχόληση και η εγχώρια παραγωγή. Έργα που αφορούν την υγεία, το περιβάλλον, την κατοικία, τις μεταφορές και επικοινωνίες, δημόσια έργα κ.α. θα προγραμματίζονται και θα επιλέγονται με κριτήρια, που στο μέτρο του εφικτού, να μεγιστοποιούν σε μακροπρόθεσμη βάση την απασχόληση, την ανταγωνιστικότητα, τη συναλλαγματική ισοτιμία και την αναπτυξιακή βάση της οικονομίας. Τρίτον, στο επίπεδο των εργαζομένων, πέρα από τα παραπάνω, θα ενταθούν και θα συντονιστούν αποτελεσματικότερα οι δράσεις που μέσα από προγράμματα εκπαίδευσης εξειδίκευσης ή κοινωνικών παροχών αποβλέπουν στην αναβάθμιση της εργασίας και βελτιώνουν τις ευκαιρίες απασχόλησης, αμοιβής και σταθερότητας της εργασίας. Με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας, θα εξεταστεί η δυνατότητα εφαρμογής μέτρων, που χωρίς να αντιστρατεύονται την προσπάθεια σταθεροποίησης, θα δίνουν τη δυνατότητα μίας διασύνδεσης μεταξύ αύξησης παραγωγικότητας και αύξησης της αμοιβής της εργασίας. Τέταρτον, στον τομέα του κοινωνικού ελέγχου και των συμμετοχικών διαδικασιών θα συνεχιστεί η πολιτική που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα. Οι κατακτήσεις στην κοινωνικοποίηση, τις προγραμματικές συμφωνίες, τα συνεταιριστικά και κοινοπρακτικά σχήματα, τα εποπτικά συμβούλια αποτελούν ουσιαστικά στοιχεία του κοινωνικού μας προγράμματος, που πέρα από τη γενικότερη κοινωνική και πολιτική σημασία τους, ασκούν ουσιαστικές αναπτυξιακές λειτουργίες. Πέμπτον, στο θεσμικό επίπεδο η δημιουργία θεσμών ή ο προσανατολισμός της λειτουργίας υφιστάμενων θεσμών προς την κατεύθυνση της ανάπτυξης αποκτά επιτακτικό χαρακτήρα. Ο ρόλος και ο τρόπος λειτουργίας του Κράτους, του πιστωτικού συστήματος, των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, το θεσμικό πλαίσιο των νέων οχημάτων που προωθούνται (συνεταιρισμοί, κοινοπραξίες) επηρεάζουν καίρια τα περιθώρια αναπτυξιακού δυναμισμού της οικονομίας.

Επειτα από τη γενικότερη αυτή τοποθέτηση, τα πιο συγκεκριμένα ερωτήματα που πρέπει να μας απασχολήσουν είναι τα ακόλουθα:

- Σε ποιούς φορείς θα στηρίξουμε το αναπτυξιακό μας πρόγραμμα
- Με ποιό τρόπο και με ποιές διαδικασίες θα ενισχυθεί η παραγωγή, η παραγωγικότητα και η ανταγωνιστικότητα στη διάρκεια της φάσης σταθεροποίησης της οικονομίας
- Πώς θα εικσυγχρονιστεί το παραγωγικό σύστημα της χώρας και ιδιαίτερα ο βιομηχανικός τομέας
- Μέσα από ποιές διαδικασίες θα πραγματοποιηθεί η διασύνδεση της κοινωνικής με την αναπτυξιακή διάσταση, ώστε η έξοδος από την κρίση να συμβαδίζει με τους βασικούς στόχους μας ως κίνημα.

Το πρόβλημα των φορέων της αναπτυξιακής στρατηγικής μας είναι θέμα κρίσιμο. Η εμπειρία των τελευταίων δέκα-δεκαπέντε ετών δείχνει ότι η απουσία φορέων ικανών να στηρίξουν την περαιτέρω εξέλιξη της οικονομίας είναι από τους παράγοντες, που παρεμποδίζουν κάθε σοβαρή προσπάθεια αναπτυξιακού χαρακτήρα. Κάτω από τις συνθήκες αυτές, το Κράτος με την ευρύτερη έννοια του όρου, μπορεί και πρέπει να αποτελέσει καίριο στήριγμα και φορέα ανάπτυξης.

Ο ρόλος του Κράτους για το μετασχηματισμό των οικονομικών δομών, δεν αντιμετωπίζεται μέσα από προβληματικές του τύπου "περισσότερο" ή "λιγότερο" Κράτος. Το πρόβλημα δεν είναι ποσοτικό, είναι ποιοτικό. Το ζητούμενο είναι ποιές λειτουργίες είναι απαραίτητο να αναλάβει το Κράτος στην περίοδο αυτή. Ιστορικά το Κράτος έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας. Η βιομηχανία ιδιαίτερα αλλά και η γεωργία, στηρίζει την επιβίωση και την ανάπτυξή της στον κρατικό παρεμβατισμό, ένα κρατικό παρεμβατισμό όμως πατερνιστικού και διορθωτικού χαρακτήρα παρά αναπτυξιακού, εκσυγχρονιστικού και καταλύτη οικονομικών και κοινωνικών αλλαγών.

Συμμετοχή του Κράτους στην αναπτυξιακή προσπάθεια προϋποθέτει την ριζική αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης. Αυτή αποτελεί τον οδηγό κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας, δίνει τον ρυθμό λειτουργίας της οικονομίας στο σύνολό της. Αρα το πιό Αναπτυξιακό Μέτρο, είναι η προσπάθεια που έχει αναλάβει η Κυβέρνηση για την αναδιάρθρωση, την αναδιοργάνωση, τον αναπροσανατολισμό της Δημόσιας Διοίκησης.

Η αντιμετώπιση του προβλήματος μπορεί να προχωρήσει με διαδοχικά βήματα στο βαθμό που αυτή η προσπάθεια συναρτάται με πολιτισμικά πιά χαρακτηριστικά της Δημόσιας Διοίκησης. Στο θέμα αυτό - που δεν αντιμετωπίζεται "διά διατάγματος" - η συμμετοχή των ίδιων των Δημοσίων Λειτουργών και των συλλογικών τους φορέων, είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Η Κυβέρνηση θα πρέπει να επίσπεύσει τη διαμόρφωση του κατάλληλου θεσμικού πλαισίου, με τον έλεγχο των δημόσιων δαπανών (προϋπολογισμός μηδενικής βάσης), το βαθμολόγιο, τους οργανισμούς των Υπουργείων κλπ.

Σήμερα ο δημόσιος τομέας καλείται να παίξει πρωτοποριακό ρόλο και ως αυτόνομος φορέας ανάπτυξης και ως στήριγμα των άλλων δύο πόλων της οικονομικής δράσης, δηλ. του ιδιωτικού και του κοινωνικοποιημένου τομέα. Στην ελληνική οικονομία δεν υπάρχει μιá αποτελεσματική επιχειρηματική βάση. Συνολικά, ο ιδιωτικός τομέας συνηθισμένος στην προστατευτική πολιτική του Κράτους αδυνατεί σήμερα να αντιμετωπίσει τις συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού στην εσωτερική και τη διεθνή αγορά, χωρίς κρατική στήριξη. Οι επιδιώξεις του στρέφονται

περισσότερο στο βραχυπρόθεσμο κέρδος και στα κίνητρα του Κράτους, παρά στην επένδυση και τη βιομηχανική δράση.

Σ' ένα τέτοιο πλαίσιο, λόγοι καθαρά πραγματιστικού χαρακτήρα και όχι ιδεολογικού, συντέλεσαν στο να παίξει το Κράτος ένα σημαντικό ρόλο. Αυτοί που σήμερα κάτω από κάποια ιδεολογική προσέγγιση και για να εναντιωθούν σ' αυτό που πεsteύουν ότι αποτελεί στήριγμα της σοσιαλιστικής στρατηγικής, επιδιώκουν να σπάσουν τη γενικότερη συναίνεση γύρω από το ρόλο του Κράτους και να εξουδετερώσουν τις δυνατότητες που μπορεί να στηρίξει, παίζουν ένα παιχνίδι πολύ επικίνδυνο και ανεύθυνο. Μπροστά στη συστηματική επίθεση ενάντια στο Κράτος ο ρόλος της κυβέρνησής μας είναι να αξιοποιήσει το ρόλο του ως μοχλό μίας αναπτυξιακής στρατηγικής και μίας γενικότερης κοινωνικής συνεναιτιικής διαδικασίας, παράλληλα με τις διαδικασίες αποκέντρωσης εξουσιών, αρμοδιοτήτων, πόρων και θεσμών κοινωνικού ελέγχου. Το Κράτος στην περίοδο αυτή βρίσκεται μπροστά σε πολλαπλές προκλήσεις. Η πρώτη πρόκληση προέρχεται από την ανάγκη εκσυγχρονισμού των ίδιων του των δομών. Είναι ουσιαστικά εξαιρετικά δύσκολο να προχωρήσει οποιαδήποτε στρατηγική μετασχηματισμού της οικονομίας και εξόδου από την κρίση, χωρίς τον εκσυγχρονισμό και την αναπροσαρμογή των κρατικών δομών και λειτουργιών στις νέες απαιτήσεις. Η δεύτερη πρόκληση βρίσκεται στην εφαρμογή μίας πολιτικής που θα κινητοποιεί τις δυνατότητες όλων των κοινωνικών φορέων και τη δημιουργία νέων αναγκαίων φορέων για τη δημιουργία μίας οικονομίας παραγωγής στην Ελλάδα. Ουσιαστικά πρέπει να μπει σε πιο εντατική κίνηση η διαδικασία μετάβασης από το απαρχαιομένο στο νέο, από τις δομές που δημιουργούν την κρίση προς μορφές σχέσεων που οδηγούν έξω από την κρίση. Η τρίτη πρόκληση βρίσκεται στην αναγκαιότητα μίας στρατηγικής, που θα διανέμει με τρόπο πολιτικά και κοινωνικά αποδεκτό το κόστος της κρίσης και τις θυσίες που απαιτούνται για το ξεπέρασμα της κρίσης.

Η άποψη αυτή οριοθετεί και το πλέγμα των σχέσεων μεταξύ Κράτους, κοινωνικοποιημένου τομέα και ιδιωτικού τομέα. Οι σχέσεις δεν είναι ανταγωνιστικές, είναι συμπληρωματικές. Η οικονομία θα βρεθεί σε αδιέξοδο να ξεπεράσει την κρίση, αν δεν πραγματοποιηθεί μία ευρύτερη κινητοποίηση όλων των δυνάμεων της χώρας, σε όλα τα επίπεδα, που θα αξιοποιεί τις ιδιαίτερες δυνατότητες, εμπειρίες και χαρακτηριστικά της κάθε μίας. Ο ιδιωτικός τομέας περνάει κρίση, γιατί τα στοιχεία πάνω στα οποία στήριξε την ανάπτυξή του, οι δυνάμεις που τον στηρίζουν αδυνατούν να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις που δημιούργησε η νέα πραγματικότητα που προέκυψε από την κρίση.

Ο εκσυγχρονισμός της ιδιωτικής πρωτοβουλίας προβάλλει συνεπώς επιτακτικά. Εκσυγχρονισμός στις ιδέες, στους φορείς, στον τρόπο οργάνωσης, στην επιχειρηματική στρατηγική, στις σχέσεις με το κοινωνικό και το οικονομικό περιβάλλον. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν σοβαρές δυνάμεις στο χώρο αυτό, που μέσα από τους κατάλληλους μηχανισμούς και πολιτικές στήριξης μπορούν χωρίς θεαματικά άλματα, αλλά με συστηματική και βαθμιαία προσαρμογή τους να στηρίξουν πολύ σοβαρές αναπτυξιακές διαδικασίες. Ο χώρος των ΜΜΕ ανήκει κατ'εξοχήν στο δυναμικό αυτό.

Η κυβέρνηση θα στηρίξει κάθε πρωτοβουλία του ιδιωτικού τομέα, που θα εντάσσεται στη λογική των στρατηγικών της στόχων, δηλ. το μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας σε οικονομία παραγωγής και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας στα πλαίσια μίας αυτοδύναμης ανάπτυξης. Τα μέτρα που θα προωθηθούν θα αποβλέπουν στην ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα ακριβώς για να αξιοποιήσει τις δυνατότητές του. Στόχος δεν θα είναι σε καμιά περίπτωση η στείρα παροχή κινήτρων που μεταφέρουν εισόδημα σε φορείς και δυνάμεις, που παραμένουν άκαμπτες και στάσιμες, σε βάρος του κοινωνικού συνόλου, αλλά και τις ίδιες της μακροπρόθεσμης βιωσιμότητάς τους. Στόχος μας είναι η παραγωγή και οι παραγωγικές διαδικασίες, η επίτευξη κέρδους μέσα απ'αυτές και όχι με αναδιανεμητικές παρεμβάσεις του Κράτους. Το Κράτος θα βοηθήσει αλλά δεν θα υποκαταστήσει τους μηχανισμούς της αγοράς στην εξασφάλιση κέρδους σε μη ανταγωνιστικούς επιχειρηματίες.

Ο κοινωνικοποιημένος τομέας της οικονομίας (Δημόσιες Επιχειρήσεις, συνεταιρισμοί, τοπική αυτοδιοίκηση) αποτελεί δύναμη ένα πολύ σημαντικό μοχλό στην αναπτυξιακή μας στρατηγική για δύο τουλάχιστον λόγους:

1. Αποτελεί ένα χώρο μέσα από τον οποίον είτε μπορούν να ξεπηδήσουν νέοι φορείς αναπτυξιακής δράσης που τόσο έχει έλλειψη η οικονομία μας, είτε μπορούν να προωθηθούν στρατηγικού χαρακτήρα επενδύσεις (π.χ. φάρμακοβιομηχανία, μεγάλες βιομηχανικές επενδύσεις).
2. Μπορεί να στηρίξει νέου τύπου δραστηριότητες για τη χώρα, που η ιδιωτική πρωτοβουλία λόγω των υψηλών κινδύνων και των αβεβαιότητων του ανταγωνισμού δεν φαίνεται διατεθειμένη να αναλάβει.

Για τους παραπάνω λόγους ο τομέας αυτός χρειάζεται στήριξη χωρίς αυτό να σημαίνει νόθευση των ίσων όρων ανταγωνισμού. Είναι αδύνατο να προχωρήσει μία αναπτυξιακή προσπάθεια αν νέοι φορείς και νέες παραγωγικές πρωτοβουλίες που δίνουν μεγαλύτερη συνοχή στον

παραγωγικό ιστό της οικονομίας δεν στηριχθούν αποτελεσματικά.

Η διαφοροποιητική- όπου χρειάζεται- μεταχείριση ισχύει εξάλλου και για τον ιδιωτικό τομέα της οικονομίας, μέσα στα πλαίσια του οποίου, συγκεκριμένες κατηγορίες φορέων όπως ο ΜΜΕ, ή κλάδοι με ειδικά χαρακτηριστικά απολαμβάνουν ένα ευνοϊκότερο καθεστώς, ακριβώς λόγω των ειδικών χαρακτηριστικών τους χωρίς αυτό να έχει θεωρηθεί από κανένα μέχρι σήμερα ότι υπονομεύει τους όρους ανταγωνισμού και τις ιδιωτικές πρωτοβουλίες. Η μέχρι τώρα εμπειρία επιτρέπει ωστόσο το συμπέρασμα, ότι η επιτυχία του κοινωνικοποιημένου τομέα προϋποθέτει μία διαφορετική αντίληψη από τους ίδιους τους κοινωνικοποιημένους φορείς και τις παραγωγικές δυνάμεις που τους στηρίζουν. Η παθητική αντίληψη, όπου όλα αναμένονται από το Κράτος δεν οδηγεί πολύ μακριά. Πρέπει να αντικατασταθεί από έναν νέο ενεργητικό ρόλο, όπου οι ίδιοι οι φορείς θα αναπτύσσουν πρωτοβουλίες σ' όλο το φάσμα των προβλημάτων που συνδέονται με τις δραστηριότητές τους όπως στην αναζήτηση και άντληση πρόσθετων κεφαλαίων, την επεξεργασία αναπτυξιακών σχεδίων δράσης, την αξιοποίηση των χρηματικών δυνατοτήτων τους, του ανθρώπινου δυναμικού τους, των σχέσεών τους με άλλους τομείς της οικονομίας. Οι εργαζόμενοι στον τομέα αυτό δεν μπορούν να παραμένουν παθητικοί δέκτες ή να αναπτύσσουν διεκδικήσεις που δεν βρίσκονται σε συνάρτηση με το παραγωγικό αποτέλεσμα που πετυχαίνουν, στο βαθμό που θεωρούν ότι η υπόθεση του μετασχηματισμού της κοινωνίας είναι και δική τους ευθύνη και ότι οι ίδιοι λειτουργούν ως ενεργητικοί φορείς της διαδικασίας αυτής.

Κοινωνικοποίηση

Η συνέχιση της κοινωνικοποίησης στους δημόσιους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας θα εξασφαλίσει όλο και ευρύτερη συμμετοχή και κοινωνικό έλεγχο. Έχει συμπληρωθεί η τυπική διαδικασία υλοποίησης των Π.Δ. για την κοινωνικοποίηση ΟΤΕ, ΔΕΗ και ΟΣΕ.

Εχουν ορισθεί όλα τα όργανα που προβλέπονται εκτός του προεδρείου της ΑΣΚΕ της ΔΕΗ. Θα συνεχιστεί η διαδικασία ουσιαστικής αλλαγής της λειτουργίας των επιχειρήσεων με την έννοια της ευρύτερης συμμετοχής αναδιοργάνωσης του τρόπου λήψης αποφάσεων, εκσυγχρονισμού του νομικού πλαισίου.

Θα προχωρήσει η κοινωνικοποίηση των ΕΛΤΑ, ΕΥΔΑΠ, Ο.Α., ΟΛΠ, ΟΛΘ, ΟΑΟ, ΟΥΘ. Στους οργανισμούς αυτούς θα εκπροσωπείται η τοπική αυτοδιοίκηση σε όλα τα Δ.Σ., ο αριθμός των εκπροσώπων της στην ΑΣΚΕ θα είναι σε πολλούς αυξημένος. Στο σχήμα διοίκησης θα γίνουν επί

μέρους μεταβολές για να επιτευχθεί η καλύτερη λειτουργία των οργάνων. Η κοινωνικοποίηση των ιδιοτύπων τραπεζικών ιδρυμάτων, όπως του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων όπως και του τραπεζικού συστήματος γενικά απαιτεί περαιτέρω μελέτη. Η κοινωνικοποίηση των συγκοινωνιακών φορέων των Αθηνών θα είναι δυνατή μετά την ενοποίησή τους σε ένα φορέα.

Εποπτικά Συμβούλια

Ο νόμος 1385/1983 προέβλεψε την δημιουργία εποπτικών συμβουλίων στον κλάδο μεταλλείων και ορυχείων. Η πολιτική που καθόρισε ο νόμος πρέπει να υλοποιηθεί με ταυτόχρονη προσαρμογή του νόμου στο γενικό στόχο, που δεν είναι ο άμεσος έλεγχος κάθε επιχείρησης. Τα εποπτικά συμβούλια θα στοχεύουν μέσω ενός συντονιστικού και καθοδηγητικού ρόλου τη συνεργασία ανάμεσα στο Κράτος και τις επιχειρήσεις και την επεξεργασία μίας κλαδικής πολιτικής. Θα δημιουργηθούν εποπτικά συμβούλια στους επι μέρους κλάδους του τομέα μεταλλεία ορυχεία. Με τις εμπειρίες που θα συγκεντρωθούν κατά τη λειτουργία τους θα εξετασθεί η δυνατότητα δημιουργίας νέων σ' άλλους τομείς.

Οι αναπτυξιακές μας επιλογές

Η αναπτυξιακή πολιτική της κυβέρνησης έχει κεντρικό πυρήνα το χώρο της βιομηχανίας. Με την παράταξη της κρίσης και την ένταξή μας στην ΕΟΚ, γίνεται όλο και πιο φανερό ότι η κεντρική αδυναμία της οικονομίας μας τοποθετείται στο πεδίο της βιομηχανικής παραγωγής και των στοιχείων που την διαμορφώνουν. Τα μέτρα του Οκτωβρίου, είχαν διττό στόχο. Από την μιά την συγκράτηση των ελλειμμάτων του ισοζυγίου πληρωμών και από την άλλη την προστασία της εγχώριας παραγωγής και ιδιαίτερα της βιομηχανίας από την υπέρμετρη διείσδυση των εισαγωγών, που βάζει σε κίνδυνο τόσο τις ήδη εξαιρετικά περιορισμένες δυνατότητες παραγωγικής επέκτασης όσο και το βαθμό απασχόλησης του εργατικού μας δυναμικού. Τα προστατευτικά μέτρα απέναντι στις εισαγωγές δίνουν ένα αξιόλογο πρόσθετο περιθώριο επιλογών στις βιομηχανικές μας επιχειρήσεις. Η αξιοποίηση του περιθωρίου αυτού προς την κατεύθυνση του εκσυγχρονισμού ή της αδράνειας θα αποτελέσει καθοριστικό παράγοντα για την επιβίωση και την μετεξέλιξη περισσότερων τμημάτων της βιομηχανίας μας.

Η βιομηχανική πολιτική (ειδική εισήγηση).

ΟΙ τελευταίες εξελίξεις θέτουν το ερώτημα : "σε ποιά κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη στοχεύουμε".

Οι απαντήσεις που έχουν δοθεί σ' αυτό το ερώτημα μέχρι σήμερα

δεν είναι ασφαλώς ξεκάθαρες. Όχι γιατί δεν έχουν τεθεί κάποιες προτεραιότητες, αλλά γιατί αυτές οι προτεραιότητες αντιστοιχούν - αυτό σωστά - σε όλο το σάσμα των δυνατών

επιλογών, χωρίς - και εδώ είναι το πρόβλημα - να ιεραρχούνται.

Οι επιλογές αυτές - αρκετά σχηματικά - είναι :

- η ολοκλήρωση και ο εξ-ορθολογισμός της υφισταμένης παραγωγικής δομής, που ανταποκρίνεται σε μία εξαρτημένη περιφερειακή οικονομία (αγροτικός τομέας, "μάλακή" βιομηχανία, τουρισμός).

- η κλασσικού τύπου βιομηχανική ανάπτυξη βασισμένη είτε σε κάποιους εγχώριους φυσικούς πόρους, είτε σε πρώτες ύλες που γίνονται διαθέσιμες από την "υποχώρηση κλάδων παραγωγής των βιομηχανικά αναπτυγμένων χωρών (π.χ. scrap και διαλυτήρια πλοίων τώρα που η βιομηχανία χάλυβα υποχωρεί στην Ευρώπη), και

- αυτό που σχηματικά -ας μου επιτραπεί ο όρος- θα μπορούσε ν' αποκληθεί "μετα-βιομηχανική" ανάπτυξη, όπως αρχίζει να διαγράφεται με την τεχνολογική εξέλιξη της τελευταίας μισής δεκαετίας.

Οι επιλογές αυτές αναφέρονται και οι τρείς στο Πενταετές.

Και είναι σωστό να γίνονται προσπάθειες και στα τρία επίπεδα αφού η ζωή είναι "συνεχής συνάρτηση" και δεν αλλάζει με "γύρισμα του διακόπτη". Θα πρέπει όμως να υπάρχει η σχετική ιεράρχηση των τριών στα πλαίσια του "μείζονα στρατηγικού στόχου".

Θα μπορούσε μάλιστα να υποστηριχθεί πως η (β) και (γ) επιλογές μπορεί να φτάσουν να γίνουν αντιφατικές, ιδιαίτερα για χώρα - όπως στην Ελλάδα - που όχι μόνο δεν υπήρξε ποτέ "βιομηχανική", αλλά και που η όποια βιομηχανική της υποδομή έχει υποβαθμισθεί σε επίπεδο που να απαιτεί ριζική ανανέωση.

Χρειάζεται λοιπόν να εξετάσουμε μήπως έχουμε "συγκριτικό πλεονέκτημα" να προχωρήσουμε σε "μεταβιομηχανική ανάπτυξη".

Τούτο γιατί η διακαινόμενη μεταβιομηχανική οικονομία δεν προϋποθέτει υποχρεωτικά βιομηχανική υποδομή, δηλ. δεν προϋποθέτει το "πέρασμα" από την "βιομηχανική εποχή".

Αυτού του τύπου η ανάπτυξη δεν είναι εξαρτημένη από φυσικούς πόρους που να δημιουργούν "συγκριτικά πλεονεκτήματα" γεωγραφικής περιοχής. Το εμπόριο και οι υπηρεσίες (όπως εμπορική ναυτιλία) είναι δραστηριότητες στις οποίες υπάρχει "παράδοση" στον τόπο μας - ανεξάρτητα από τον βαθμό της αναπροσαρμογής τρόπων συμπεριφοράς και γενικότερης προσαρμογής που θα απαιτηθεί.

Τέλος θα έπρεπε να επανεξετασθεί αν ορισμένες αρνητικές στάσεις όπως η υποβάθμιση της γεωργίας ή η ερνηση της ανάπτυξης του τουρισμού και των υπηρεσιών είναι οικονομικά και κοινωνικά δικαιολογημένες.

Υπάρχουν χώρες που έχουν στηρίξει την ανάπτυξη τους και σ' ένα γεωργικό τομέα με ψηλή παραγωγικότητα. Τη χώρα μας διακρίνουν κλιματολογικές συνθήκες που θα της επέτρεπαν ν' αποκτήσει ως προς ορισμένα προϊόντα, εφ' όσον προσέξει ποιότητα, μεταποίηση και οργάνωση της διάθεσης της παραγωγής, αξιόλογη θέση στην ευρωπαϊκή αγορά.

Ο τουρισμός και η ανάπτυξη υπηρεσιών σε σχέση με εμπορική ναυτιλία και τραπεζιτικές εργασίες μπορούν να εξασφαλίσουν σε μία χώρα με περιορισμένους φυσικούς πόρους αυξημένες συναλλαγματικές εισπράξεις και μία σταθερή βάση για οικονομικές δραστηριότητες. Ούτε ο τουρισμός ούτε οι υπηρεσίες οδηγούν σε εξάρτηση εφ' όσον δεν μονοπωλούν την αναπτυξιακή προσπάθεια.

Το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων

Στα πλαίσια της πολιτικής "ανάπτυξη μέσα από τη σταθεροποίηση" η συνολική εθνική επενδυτική προσπάθεια αποκτά ποιοτικούς, περισσότερο και από τους ποσοτικούς στόχους. Οι στόχοι αυτοί συνδέονται άμεσα με την πολιτική περιφερειακής ανάπτυξης και εξασφάλισης μόνιμων θέσεων απασχόλησης. Η πολιτική αυτή δεν οδηγεί απλώς στην άμβλυνση των δια - ένδο-περιφερειακών ανισοτήτων, αλλά και στην βελτίωση των δομών της οικονομίας σε εθνικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι:

- Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων ξεφυλαίνεται για να καλύψει τις αναπτυξιακές προτεραιότητες, όπως αυτές διαμορφώνονται με βάση τις οικονομικές εξελίξεις.

- Οι παράλληλες επενδύσεις επιλέγονται με βάση τις πολλαπλασιαστικές τους επιπτώσεις στη δομή της εθνικής οικονομίας.

- Απογραφειοκρατικοποιείται αλόκληρο το σύστημα που επηρεάζει τη συνολική εθνική επενδυτική προσπάθεια και το τραπεζικό σύστημα προσαρμόζεται βαθμιαία στις απαιτήσεις μίας αναπτυξιακής στρατηγικής.

- Μεγιστοποιείται η αξιοποίηση δημοσιονομικά, συναλλαγματικά και θεσμικά των διεθνών χρηματοδοτικών προγραμμάτων με αιχμή τα ΜΟΠ.

Ειδικότερα σχετικά με το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων στα τελευταία χρόνια καταβλήθηκε μία συντονισμένη τεράστια προσπάθεια ώστε:

- α) να πειδαρχηθούν οι προτεραιότητές του στον εθνικό προγραμματισμό,

- β) να αυξηθούν οι πόροι του,

- γ) να αποκεντρωθεί σημαντικό τμήμα πόρων και αρμοδιοτήτων προς το νομαρχιακό επίπεδο,

- δ) να αντιμετωπιστούν μέσα από το ΠΔΕ ειδικά ολοκληρωμένα (χωρικά ή τομεακά) προγράμματα, ώστε να μεγιστοποιηθούν οι επιπτώσεις των επί μέρους έργων και δράσεων.

Η αξιοποίηση των ΜΟΠ δημιούργησε νέα κέντρα βάρους στα πλαίσια του ΠΔΕ. Έδη υποβλήθηκε το πρώτο ΜΟΠ Κρήτης με στόχο να πραγματοποιηθεί η πρώτη ενταμίευση μέσα στο 1985. Παράλληλα διαμορφώνονται με ταχείς ρυθμούς τα ΜΟΠ που αφορούν τις περιφέρειες Β. Ελλάδας, Ανατ. Ελλάδας, Δυτ. Ελλάδας, Πελοποννήσου και των νησιών

του Αιγαίου.

* Πέρα απ' αυτά όμως εξετάζεται η δυνατότητα εφαρμογής ενός μοντέλου "ανταποδοτικής χρηματοδότησης" σε συγκεκριμένα δημόσια έργα υποδομής, ώστε να εξασφαλιστούν πόροι πέρα από τα όρια του ΠΔΕ και την εξωτερική χρηματοδότηση από την ΕΟΚ και να επιτευχθεί η ολική ή μερική αυτοχρηματοδότησή τους. Το μοντέλο αυτό θα μπορούσε να υλοποιηθεί μέσα από νέους φορείς, που θα ελέγχονται από το Δημόσιο, αλλά που θα λειτουργούν με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια.

Η εξαγωγική πολιτική

Η εξαγωγική πολιτική αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της γενικότερης αναπτυξιακής πολιτικής μας, με την οποία βρίσκεται σε σχέση αλληλοπροσδιορισμού. Η διαχείριση των συναλλαγματικών ισοτιμιών δεν μπορεί να ανατρέψει τα διαρθρωτικά δεδομένα που καθορίζουν τα όρια των εξαγωγικών επιδόσεων της οικονομίας μας. Μιά εξαγωγική πολιτική οικονομικής ανάπτυξης είναι στενά δεμένη με τη βιομηχανική και την αγροτική πολιτική, καθώς στηρίζεται στην παραγωγική βάση της οικονομίας και στις ανταγωνιστικές της ικανότητες.

Στην επίτευξη των εξαγωγικών μας στόχων όλοι οι φορείς, δηλ. ιδιώτες-εξαγωγείς, συνεταιρισμοί, κρατικές εταιρείες συμβάλουν σότιμα. Η κρατική παρέμβαση στην εξαγωγική δραστηριότητα αποσκοπεί πρωταρχικά στη διασφάλιση του κοινού συμφέροντος και στην αποτροπή ενός ελληνο-ελληνικού ανταγωνισμού, που υπονομεύει τη θέση της οικονομίας μας στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας. Ισχυρό μοχλό για την προώθηση των εξαγωγών μας θα συνεχίσουν να αποτελούν οι διακρατικές οικονομικές συμφωνίες. Στη βάση του αμοβαίου όφελους θα ευνοήσουμε εκείνες τις οικονομικές σχέσεις, που θα εξασφαλίζουν σε μακροχρόνια και σταθερή βάση τις ελληνικές εξαγωγές και την απασχόληση του εργατικού μας δυναμικού.

Οι διακρατικές σχέσεις χρησιμοποιούνται έτσι ώστε να συμβάλλουν στην επέκταση των εξαγωγών, να εξασφαλίζονται αντισταθμιστικά ωφέλη, να προωθούνται συνεργασίες με τη μορφή των Joint Ventures να αξιοποιούνται οι δυνατότητες μεταφοράς τεχνολογίας, αλλά και η ναυτιλία, ο τουρισμός, ο αγροτικός τομέας κ.ά.

Κατά τη διάρκεια των τριών τελευταίων ετών η ανάπτυξη των διακρατικών σχέσεων κατόρθωσε να αντισταθμίσει σε μεγάλο βαθμό την πτωτική τάση των εξαγωγών μας που προκλήθηκε από παράγοντες, όπως η διεθνής κρίση, οι αλλαγές που συνόδευσαν την ένταξή μας στην ΕΟΚ στην οργάνωση του εξωτερικού εμπορίου μας και η αλλαγή

των συνθηκών στις χώρες της Μ. Ανατολής.

Στα πλαίσια των διακρατικών σχέσεων αυξάνουν και οι δυνατότητες που προσφέρει η μορφή του αντισταθμιστικού εμπορίου. Θα ευνοήσουμε την επέκταση του αντισταθμιστικού εμπορίου και μεταξύ ιδιωτικών φορέων, εφόσον αυτό εξασφαλίζει πρόσθετες εξαγωγές.

Εξάλλου, η χρησιμοποίηση του πολιτικού στοιχείου αποτελεί ουσιαστικό παράγοντα στην ενίσχυση της εξαγωγικής προσπάθειας. Για το λόγο αυτό θα ενισχύσουμε την επίσκεψη μικτών αποστολών από εκπροσώπους του Δημοσίου και εξαγωγείς στις διάφορες χώρες, με άμεσους εμπορικούς σκοπούς.

Στο θεσμικό πεδίο θα συνεχιστεί η προσπάθεια εκσυγχρονισμού του εξαγωγικού πλαισίου. Περιορισμός της γραφειοκρατίας, αντικίνητρα, μητρώο εξαγωγέων, μερικά από τα στοιχεία της προσπάθειας που θα καταβληθεί στον τομέα αυτό. Ιδιαίτερη σημασία έχει επίσης η ολοκλήρωση του νομοθετικού πλαισίου για την ασφάλιση των εξαγωγικών πιστώσεων, ώστε να καλύπτονται αποτελεσματικότερα οι κίνδυνοι, να καλύπτεται μεγαλύτερος αριθμός περιπτώσεων και να διευρυνθούν οι δυνατότητες εξαγωγικής διείσδυσης μας στις αγορές του εξωτερικού.

Στην επιτυχία της εξαγωγικής πολιτικής θα συμβάλλουν ουσιαστικά τα γραφεία εμπορικών ακολούθων στο βαθμό που βαθμιαία θα αλλάξουν χαρακτήρα και από γραφεία ακαδημαϊκής παρακολούθησης οικονομικών εξελίξεων μεταβληθούν σε γραφεία εξαγωγικής δράσης (έρευνες αγοράς, ουσιαστική αρωγή στους εξαγωγείς, εντοπισμός και προώθηση εξαγωγικών συμφωνιών κλπ.). Τα υπό διάμόρφωση γραφεία εξωτερικού των κοινωνικοποιημένων φορέων (ΑΓΡΕΕ, ΙΤΚΟ κλπ.) σε πέντε για την ώρα χώρες θα δώσουν μία πολύτιμη εμπειρία και θα συμβάλλουν επίσης προς την κατεύθυνση αυτή. Ο ΟΠΕ ενισχυμένος με το νέο προσωπικό μπορεί να συμπαρασταθεί πιο άμεσα και αποφασιστικά στο χώρο του εξαγωγικού εμπορίου. Τέλος, για την καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων των εξαγωγών θα συνεχιστεί η δραστηριότητα του

Συμβουλίου Εξαγωγών. Η επισήμανση και συζήτηση των προβλημάτων αυτών αποτελούν προϋπόθεση άσκησης επιτυχούς εξαγωγικής πολιτικής.

Η συμβολή του προϋπολογισμού στην αναπτυξιακή προσπάθεια

Ο προϋπολογισμός του 1986 συντάχθηκε με γνώμονα την υλοποίηση του στόχου για σταθεροποίηση και ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, την αποκατάσταση της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών, αλλά και τη συνέχιση της κοινωνικής πολιτικής της Κυβέρνησης. Η βασική επιδίωξη για το 1986 είναι να μειωθεί το έλλειμμα του δημόσιου τομέα σε σχέση με το 1985 κατά 4 περίπου εκατοστιαίες μονάδες του

προβλεπόμενου ΑΕΠ. Η σημασία αυτής της μείωσης είναι προφανής. Η συγκράτηση των καταναλωτικών δαπανών του τακτικού προϋπολογισμού και η μείωση του ελλείμματος του σε σχέση με το ΑΕΠ κατά 2 περίπου εκατοστιαίες μονάδες σημαίνει μείωση των δανειακών αναγκών και απελευθέρωση σημαντικών πόρων, που θα χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη της επενδυτικής δαπάνης. Οι μειώσεις αυτές δέν θα θίξουν το κοινωνικό πρόγραμμα της Κυβέρνησης. Τα προγράμματα για την Υγεία, την Πρόνοια, την Κοινωνική Ασφάλιση, την Παιδεία και τη Γεωργία θα συνεχιστούν.

Οι δαπάνες για την Υγεία-Πρόνοια-Κοινωνική Ασφάλιση θα φτάσουν τα 286 δισεκ. δρχ. και θα αυξηθούν κατά 24% οι δαπάνες στην Παιδεία θα αυξηθούν επίσης συνολικά κατά 23% σε 204 δισεκ. δρχ.

Παράλληλα, ο Προϋπολογισμός στοχεύει στη συγκράτηση του ρυθμού αύξησης της απασχόλησης στο δημόσιο, που έχει διευρυνθεί υπέρμετρα, και στην ανακατανομή του προσωπικού για να αυξηθεί η παραγωγικότητα στο δημόσιο τομέα*.

Οι δημόσιες επιχειρήσεις και οργανισμοί

Ένα από τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουμε στο χώρο αυτό είναι η δημιουργία μιάς σταθερής και αποτελεσματικής ισορροπίας μεταξύ της απαραίτητης για την επιχείρηση αυτονομίας, αλλά και της αναγκαιάς κοινωνικής εποπτείας. Η στήριξη των Δημόσιων επιχειρήσεων σε υγιείς οικονομικές βάσεις είναι απαραίτητος όρος για την επιτυχία των λειτουργιών τους. Για το σκοπό αυτό κατάβάλλονται προσπάθειες ώστε το επίπεδο του συνολικού δανεισμού τους να συγκρατηθεί αισθητά. Για το 1986 θα προωθηθούν μιά σειρά μέτρα και πρωτοβουλίες για την εξυγίανση των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών, όπως:

- εφαρμογή ειδικών προγραμμάτων εξοικονομήσεων δαπανών, ιδιαίτερα λειτουργικών
- απορρόφηση των πιστώσεων που αφορούν επενδύσεις
- ομαδοποίηση των προβλημάτων και απόπειρα προγραμματισμένης επίλυσής τους, ιδιαίτερα στις μεγάλες ή στρατηγικού χαρακτήρα μονάδες
- σύνδεση της πολιτικής τιμών των υπηρεσιών τους με τα προγράμματα εξυγίανσής τους.

Η επενδυτική πολιτική των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών είναι ένας από τους βασικούς μοχλούς της αναπτυξιακής μας

πολιτικής, καθώς διευρύνει την παραγωγική βάση της οικονομίας, ενισχύει την εξειδίκευσή της, συμβάλλει στην ελληνοποίηση των προμηθειών και στη μεταφορά τεχνολογίας στη χώρα.

Ισχύει και εδώ όμως η αρχή ότι η επενδυτική προσπάθεια δεν θα πρέπει να βασίζεται σε μιά αλόγιστη δανειακή επέκταση.

Θέματα τιμών-κοστολόγησης

Στην αγορά βασικό στοιχείο λειτουργίας της είναι ο μηχανισμός των τιμών. Οι άπειρες αγορανομικές διατάξεις και η αστυνόμευση των τιμών δεν βοηθούν έναν αποτελεσματικό ανταγωνισμό. Αντίθετα, τροφοδοτούν τον πληθωρισμό και την ολιγοπωλιακή διάρθρωση της αγοράς.

Ο έλεγχος των τιμών ενώ είναι απαραίτητος για την αποτροπή εκμετάλλευσης ολιγοπωλειακών συνθηκών δύναμης στην αγορά, δεν πρέπει να ξεπεράσει το όριο, από το οποίο και πέρα μπορεί να λειτουργήσει αντανάπτυξιακά στην επενδυτική και παραγωγική δραστηριότητα των ιδιωτικών και δημόσιων επιχειρήσεων. Για το λόγο αυτό ενδείνυται η απελευθέρωση σε περιπτώσεις όπου ο ανταγωνισμός των εισαγωγών ή και της εσωτερικής αγοράς είναι τέτοιος, ώστε να περιόριζονται οι πιθανότητες κατάχρησης σε βάρος των καταναλωτών και των χρηστών.

Η απότομη και πλήρης απελευθέρωση των τιμών θα οδηγούσε όμως σε τόνωση των ολιγοπωλειακών καταστάσεων και την εξασφάλιση των μικρομεσαίων. Η συγκράτηση και μείωση των τιμών μπορεί να επιτευχθεί με αποκατάσταση ανταγωνισμού και επηρεασμό των στοιχείων κόστους. Επιδίωξη πρέπει να είναι η απελευθέρωση των τιμών με ταυτόχρονη δημιουργία καταστάσεων ανταγωνισμού μέσα από διαρθρωτικές αλλαγές και καταπολέμηση ολιγοπωλειακών και μονοπωλειακών καταστάσεων. Επίσης, με στόχο τον περιορισμό των τριβών με τις επιχειρήσεις που υπάγονται σε καθεστώς αγορανομικού λελέγχου και την εξασφάλιση της αρχής της διαφάνειας στις σχέσεις Κράτους-επιχειρήσεων καταρτίστηκε διάταξη με νέους κανόνες κοστολόγησης. Οι ρυθμίσεις αυτές θα επιτρέψουν την εφαρμογή συγκεκριμένων και αντικειμενικών κανόνων κοστολόγησης, με βάση τους οποίους θα προσδιορίζονται οι τιμές των λεγόμενων προϊόντων.

Η αναπτυξιακή μας πολιτική στον αγροτικό τομέα

Ο αγροτικός τομέας και η περιφέρεια αποτελεί για την κυβέρνηση μας το δεύτερο παράλληλο και στρατηγικό σκέλος της αναπτυξιακής μας

στρατηγικής, δίπλα στη βιομηχανία. Αντιμετωπίζουμε τον αγροτικό τομέα όχι απλά ως οικονομικό, αλλά και ως κοινωνικό χώρο, που σφραγίζει την εξέλιξη της κοινωνίας μας και στηρίζει καίρια τις δυνατότητες μετασχηματισμού της. Οι επιδόσεις του αγροτικού τομέα τόσο στον τομέα της παραγωγής, όσο και των εξαγωγών, αλλά και γενικότερα δικαιολογούν απόλυτα το βάρος που συγκεντρώνει από άποψη προσπαθειών.

Από τη σκοπιά μίας αναπτυξιακής πολιτικής η πολιτική των επενδύσεων αποτελεί το κύριο μέσο πολιτικής, που θα επιτρέψει να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες για τη βαθμιαία απαγκίστρωση από το σύστημα των τρεχουσών μεταβιβάσεων, που αναπαράγει και διογκώνει τις διαρθρωτικές ανεπάρκειες, με υψηλό κοινωνικό κόστος. Η επενδυτική πολιτική είναι εστιασμένη στα γεωργικά προγράμματα, τα έγγειοβελτιωτικά έργα, το δασικό πλούτο, την κτηνοτροφία και την αλιεία. Τα 9 τομεακά προγράμματα που έχουν καταρτιστεί στα πλαίσια των γεωργικών προγραμμάτων (για την ανθοκομία, τη ζωική παραγωγή, τα κρασιά, την αλιεία, τους σπόρους, τα οπωροκηπευτικά, τον καπνό, τα σιλό), συνολικού ύψους 32 δισεκ. δρχ. αποβλέπουν στα εξής:

- την ουσιαστική βελτίωση των γεωργικών διαρθρώσεων, ιδιαίτερα στη μεταποίηση και την εμπορία των γεωργικών προϊόντων
- στη συνακόλουθη στήριξη των αγροτικών εισοδημάτων
- στην εφαρμογή νέων τεχνολογιών, με βελτίωση της ποιότητας των προϊόντων, μείωση του κόστους παραγωγής και δημιουργία υποδομής για την ανάπτυξη νέων προϊόντων.
- στην καθετοποίηση της παραγωγής, με πολλαπλασιασμό της εγχώριας προστιθέμενης αξίας
- την κάλυψη επιτακτικών αναγκών σε αποθηκευτικούς χώρους των Συνεταιριστικών οργάνωσεων
- τη δημιουργία των προϋποθέσεων για την ελληνοποίηση των κατασκευών εγκαταστάσεων
- τη δημιουργία περί τις 5600 νέων θέσεων εργασίας.

Ειδικότερα τα προγράμματα αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών θα καλύψουν μία σειρά σημαντικά προϊόντα της ελληνικής γεωργίας, όπως τα εσπεριδοειδή, την άμπελο, τη ροδαμινιά, τη μήλιά, κ.ά.

Στρατηγική σημασία έχει το πρόγραμμα πολλαπλασιαστικού υλικού καλλιεργούμενων φυτών, με στόχο την αύξηση της αυτοδυναμίας της χώρας. Η επιτυχία της πολιτικής αυτής θα συμβάλλει θεαματικά στην αύξηση των στρεμματικών αποδόσεων και στη βελτίωση της ποιότητας

μεταξύ των αμυνόμενων και των επιτιθέμενων, ενώ παράλληλα θα μειώσει δραστικά τις συναλλαγματικές δαπάνες στον τομέα αυτό.

Οι παραπάνω δράσεις στηρίζονται και από τις εγγειοβελτιωτικές επενδύσεις. Στόχος γενικά της όλης πολιτικής στο γεωργικό τομέα είναι το πέρασμα σε μία άλλη γεωργία, εντατικής μορφής, που θα μεταβάλλει ουσιαστικά τους οικονομικούς δείκτες απόδοσης και θα στηρίξει τα αγροτικά εισοδήματα και ταυτόχρονα την ανταγωνιστικότητα της χώρας.

Για την επίτευξη των βασικών στόχων της αλιευτικής μας πολιτικής επιδιώκεται η ενίσχυση νέων μεθόδων αλιείας, η προσαρμογή της παραγωγής στις νέες συνθήκες της αγοράς, η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός του αλιευτικού στόλου και η δημιουργία θεσμικού πλαισίου κατάλληλου για την προστασία του ενάλιου πλούτου.

Το τραπεζικό σύστημα

Οι αδυναμίες του τραπεζικού συστήματος της χώρας και οι επιπτώσεις τους στην οικονομία έχουν κατ'επανάληψη επισημανθεί. Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το γεγονός ότι προοδευτικά το χάσμα μεταξύ του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και της διεθνούς πραγματικότητας διευρύνεται. Η οικονομία μας όχι μόνο χάνει σε ανταγωνιστικότητα στον τραπεζικό τομέα, αλλά η αποδυνάμωση αυτή συνεπάγεται ουσιαστικούς περιορισμούς στις δυνατότητες χρησιμοποίησης των τραπεζών ως αναπτυξιακό μοχλό σε μία στρατηγική εξόδου από την κρίση. Τα προβλήματα είναι τεχνικά και θεσμικά, είναι ακόμα προβλήματα ιστορικής συμπεριφοράς. Υπάρχει αδρανοποίηση του εκσυγχρονισμού των τραπεζών, έλλειψη αποτελεσματικής εσωτερικής λειτουργίας, υποβάθμιση του τραπεζικού πεδίου στην κοινωνική συνείδηση, ενώ ταυτόχρονα έχουν σημειωθεί έντονα δείγματα συντεχνιακής νοοτροπίας και αρνητικά διεκδικητικού χαρακτήρα συνδυαλιστικής δράσης.

Η ευθύνη δεν εντοπίζεται τόσο ή έστω μόνο στο συγκεντρωτικό χαρακτήρα του πιστωτικού συστήματος αλλά και μέσα στον τρόπο οργάνωσης, λειτουργίας των ίδιων των τραπεζών, στην έλλειψη δημιουργικών πρωτοβουλιών να παρακολουθούν οι τράπεζες τις σύγχρονες τάσεις, να καταστούν αποτελεσματικές επιχειρήσεις και γόνιμοι αναπτυξιακοί φορείς, όπως σε τόσες άλλες χώρες και μάλιστα με αντίστοιχα έντονη την παρουσία του κράτους στο τραπεζικό σύστημα.

Η πρωταρχική και άμεσα αναγκαία ενέργεια στον τραπεζικό χώρο είναι η επίβολη μίας εκσυγχρονιστικής αντίληψης που δεν εξαντλείται στα τεχνικά μέσα, αλλά κύρια επιτείνεται στη σύλληψη και εφαρμογή συστημάτων νέας οργάνωσης, λειτουργικής συμμετοχής των εργαζομένων στην παραγωγική διαδικασία και στις αποφάσεις που συνδέονται μ' αυτήν, στην αναβάθμιση της ποιότητας της τραπεζικής παραγωγής, στην εξυγίανση μίας σειράς θεσμών και μέτρων (διαχειριστικές αποφάσεις των τραπεζών, λογιστικό σχέδιο), και στη δημιουργία γενικά επαγγελματικής νοοτροπίας ακόμα και στον εμπλουτισμό του τραπεζικού συστήματος με νέους αλλά αυστηρά εξειδικευμένους οργανισμούς που λειτουργούν και αξιοποιούνται σ' όλα τα σύγχρονα οικονομικά συστήματα. Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο μίας αναπτυξιακής στρατηγικής, της οποίας τους στόχους δεν μπορεί να εξασφαλίσει αν δεν λειτουργεί υποστηρικτικά και όχι ανασταλτικά.

Συγκεκριμένα:

- Συνεχίζεται με εντατικό ρυθμό η προσπάθεια για την πλήρη αξιοποίηση των εγχώριων ενεργειακών πηγών, του λιγνίτη και των υδατοπτώσεων.

Στόχος μας είναι ο περιορισμός της συμμετοχής του πετρελαίου στην ηλεκτροπαραγωγή μέχρι το 1990, μόνο εκεί που είναι πρακτικά αδύνατη η υποκατάστασή του (π.χ. αυτόνομοι σταθμοί νησιών). Παράλληλος αλλά εξίσου βασικός στόχος είναι η ελληνοποίηση των κατασκευών σε συνεργασία με την ΠΥΡΚΑΔ και την ΕΑΒ για τη δραστηριοποίηση της κατασκευαστικής μας βιομηχανίας και απόκτηση και αναπαραγωγή Τεχνόγνωστας.

Την τριετία 1985-1987 ολοκληρώνονται και εντάσσονται στο ηλεκτρικό σύστημα της χώρας 15 νέες μονάδες που θα αυξήσουν την παραγωγική ικανότητα του κατά 45%.

Από αυτές οι έξι είναι λιγνιτικές (στον Αγ. Δημήτριο και το Αμύνταιο) και οι άλλες εννέα υδροηλεκτρικές (στη Σαηκιά και στα Ανώματα του Αλιάκμονα, στο Στράτο του Αχελώου και στις Πηγές του Αώου).

Η ανάπτυξη των νέων υδροηλεκτρικών έργων συνδυάζεται με αρδευτικά έργα όπως προβλέπεται με τα έργα της εκτροπής του Αχελώου και της αξιοποίησης του Αλιάκμονα.

Μέσα σε μιά δεκαετία προβλέπεται να διπλασιαστεί η ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από υδατοπτώσεις.

Θα συνεχιστεί και θα ενταθεί η παρακολούθηση της εξέλιξης της τεχνολογίας στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας.

- Στον τομέα του πετρελαίου προωθείται η δημιουργία ενός ενιαίου φορέα στον οποίο θα ενταχθούν όλες οι Δημόσιες επιχειρήσεις του Τομέα, όπως η ΔΕΠ, η ΕΚΟ, τα ΕΛΔΑ. Παράλληλα διαμορφώνεται νέο πλαίσιο κανόνων λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς πετρελαίου. Τόσο ο ενιαίος φορέας όσο και το νέο πλαίσιο θα βοηθήσουν καθοριστικά στη διαμόρφωση μίας πιο ευέλικτης και ολοκληρωμένης πολιτικής στον τόσο ευαίσθητο για την Εθνική μας Οικονομία και Ασφάλεια τομέα.

Στα Ελληνικά Διυλιστήρια Ασπροπύργου θα ολοκληρωθούν μέχρι το 1987 τα νέα έργα εκσυγχρονισμού τους, ύψους επενδύσεων 300 εκατ. δολ. Τα έργα αυτά θα επιτρέψουν ώστε τα δύο κρατικά διυλιστήρια (ΕΛΔΑ και ΕΚΟ) να γίνουν πιο ανταγωνιστικά στην αγορά.

- Συνεχίζονται οι προσπάθειες για εισαγωγή και χρησιμοποίηση φυσικού Αερίου και στη χώρας μας, στα πλαίσια της πολιτικής για τη διαφοροποίηση των πηγών ενέργειας. Παράλληλα προωθείται και το σχέδιο για παραγωγή Λιγνιταερίου στην ΑΕΒΑΔ.

Θα συνεχισθούν και θα ενταθούν οι προσπάθειες για την ανάπτυξη και διάδοση της χρήσης των Εναλλακτικών Μορφών Ενέργειας, όπως η Γεωθερμία, η Ηλιακή, η Αιολική, τα μικρά Υδροηλεκτρικά και η Βιομάζα. Έχει ήδη κατατεθεί νόμος στη Βουλή που διαμορφώνει το σχετικό θεσμικό πλαίσιο, ενώ για τη Γεωθερμία το πλαίσιο είναι ήδη Νόμος.

Θα ανατικοποιηθούν οι προσπάθειες για την ορθολογική χρήση της ενέργειας, την εξοικονόμηση ενέργειας που σωστά υπολογίζεται ως μία άλλη ενεργειακή πηγή.

Οι κοινωνικές διαστάσεις των αναπτυξιακών μας επιλογών

Τρείς από τους πιο βασικούς λόγους παρέμβασης μας στον κοινωνικό τομέα είναι η διασφάλιση των συνθηκών απασχόλησης, της υγείας και το περιβάλλον.

α) Η απασχόληση

Είναι αναμφίβολο ότι το πρόβλημα της απασχόλησης θα λυθεί μακροπρόθεσμα μέσω της αναδιάρθρωσης και του εκσυγχρονισμού των παραγωγικών δυνάμεων της οικονομίας μας καθώς και των πρωτοβουλιών περιφερειακής ανάπτυξης. Βραχυπρόθεσμα όμως είμαστε αποφασισμένοι να αντιμετωπίσουμε τη διόγκωση του προβλήματος της ανεργίας με μια σειρά μέτρων, που είτε εντάσσονται στη λογική ειδικών προγραμμάτων ενάντια στη διόγκωση της ανεργίας, είτε συνδυάζονται με κυβερνητικές προτεραιότητες σε βασικούς τομείς, είτε στοχεύουν στην ανατροπή δημιουργίας συνθηκών που συνεπάγονται στη συνέχεια ανεργία.

Το σύνολο της αναπτυξιακής μας πολιτικής αποτελεί το κύριο στήριγμα της εξασφάλισης και της δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας τόσο στη σημερινή φάση, όσο και προοπτικά. Πέρα απ' αυτό όμως, η ανεργία είναι πιά πραγματικότητα και στη χώρα μας και η αντιμετώπισή της ανήκει στις πρώτες προτεραιότητες της κυβέρνησης. Εκτός από το γενικότερο σύστημα κάλυψης των ανέργων, η κυβερνητική πολιτική στο θέμα αυτό κινείται σε δύο κατευθύνσεις: πρώτον, συντονίζοντας και επιλέγοντας τα έργα και τις ανάγκες του δημόσιου και του κοινωνικοποιημένου τομέα, έτσι ώστε να καλύπτονται στο μέτρο του εφικτού οι ανάγκες της απασχόλησης, και, δεύτερον, με την εντατική χρήση της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Με τον τρόπο αυτό συνδυάζονται οι παραγωγικές με τις κοινωνικές και αναπτυξιακές προτεραιότητες και υποστηρίζονται οι νέοι δεσμοί.

Για παράδειγμα ο συνδυασμός της πολιτικής μας στον τομέα της υγείας με τις ανάγκες της απασχόλησης θα δώσει 9 χιλιάδες νέες θέσεις εργασίας, όταν ολοκληρωθεί. Προγράμματα κέντρων νεότητας, νρεφονηπιακών σταθμών, προνοιακών ιδρυμάτων, διαρρυθμίσεων εργαστηρίων-νοσοκομείων, μηχανογράφησης-μηχανοργάνωσης συνδυάζουν

τα πλεονεκτήματά της άμεσης επίδρασης σε θέματα απασχόλησης με την κάλυψη κυβερνητικών προτεραιοτήτων. Η υλοποίηση των προγραμμάτων δημοσίων έργων εκτιμάται ότι προσδιορίζει την απασχόληση 8-9% του εργατικού δυναμικού, δηλ. περί τα 200-250 χιλ. άτομα.

Η επαγγελματική εκπαίδευση αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο της πολιτικής μας γιατί αναβαθμίζει το ανθρώπινο και το κοινωνικό στοιχείο της οικονομίας μας. Όχι μόνο εξασφαλίζει ένα είδος απασχόλησης στη διάρκεια κατά την οποία πραγματοποιείται, αλλά λειτουργεί και αναπτυξιακά καθώς εισάγει ένα στοιχείο ευελιξίας στην αγορά εργασίας. Μέσα από την επαγγελματική εκπαίδευση πετυχαίνουμε να μετατοπίσουμε με ομαλές διαδικασίες την εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού από επαγγέλματα που φθίνουν σε χώρους δουλειάς με καλύτερες προοπτικές αμοιβής και απορρόφητικότητας εργατικού δυναμικού.

Η επαγγελματική εκπαίδευση παίρνει τη μορφή είτε της απευθείας παροχής εκπαίδευσης (μέσω του ΟΑΕΔ και του Υπ. Εργασίας), είτε της παροχής άμεσης ή έμμεσης συνδρομής προς άλλους φορείς. Οι ειδικότητες που διδάσκονται θεωρητικά και πρακτικά καλύπτουν όλο το φάσμα της σύγχρονης τεχνικοεπαγγελματικής εκπαίδευσης.

Η απασχόληση μπορεί να βελτιωθεί με αύξηση της κινητικότητας στην αγορά εργασίας. Τούτο δέν σημαίνει μόνο ότι η εξεύρεση ικανοποιητικής εργασίας μπορεί να απαιτεί τη μετακίνηση σε άλλο τόπο. Σημαίνει επίσης, ότι πρέπει να βρεθούν σχήματα απασχόλησης, όπως μερική απασχόληση που να εξυπηρετούν ειδικές ανάγκες των επιχειρήσεων όπως και να επιτραπεί στα νόμιμα πλαίσια η προσαρμογή του εργατικού δυναμικού στις παραγωγικές συνθήκες της επίχειρησης.

β) Υγεία - Πρόνοια

Η έμφαση που δίνει η κυβέρνηση μας στον τομέα Υγεία-Φάρμακο-Πρόνοια όχι μόνο καθορίζει τη κοινωνική διάταξη της πολιτικής μας, αλλά ανοίγει σημαντικές νέες δυνατότητες και στο αναπτυξιακό επίπεδο. Ο συνδυασμός των δύο αυτών στοιχείων μπορεί να δώσει δυναμικά αποτελέσματα στο χώρο της παραγωγής. Ο τομέας υγεία-φάρμακο παρόλο ότι επηρεάζει αρνητικά σε σημαντικό βαθμό το ισοζύγιο πληρωμών και παρόλο ότι το Κράτος είχε πολύ σημαντικό βάρος ως αγοραστής, παρέμεινε αναξιοποίητος σε όφελος ιδιωτικών συμφερόντων και των οικονομιών άλλων χωρών.

Το Υπουργείο Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων προωθεί άμεσα και κατά προτεραιότητα την ολοκλήρωση της κατασκευής και του εξοπλισμού των Κέντρων Υγείας των μη αστικών περιοχών, τη βελτίωση της υποδομής των νοσοκομείων, της πρωτοβάθμιας εξωνοσοκομειακής αστικής υποδομής και με ειδική χρηματοδότηση από την ΕΟΚ τρία πανεπιστήμια νοσοκομεία, τη βελτίωση του συστήματος αντιμετώπισης εκτάκτων περιστατικών, την οργάνωση συστήματος πληροφορικής και την εκπαίδευση-εξειδίκευση του προσωπικού.

Στον τομέα της Πρόνοιας τα προγράμματα που προωθούνται κατά προτεραιότητα αφορούν την λειτουργία 65 ΚΑΠΗ, 120 βρεφονηπιακών και παιδικών σταθμών, τεχνολογικού κέντρου αχρήρων, ξενώνων για άτομα με κοινωνικά προβλήματα και ιδρυμάτων χρόνια πασχόντων. Προωθούνται ακόμα οι δανειοδοτήσεις προγραμμάτων αυτοστέγασης.

Στον τομέα του φάρμακου εφαρμόζονται άμεσα και κατά προτεραιότητα προγράμματα για την αξιοποίηση του σημερινού παραγωγικού δυναμικού μόνο από την Εθνική Φαρμακοβιομηχανία, την αξιοποίηση των δυνατοτήτων της ΧΡΩΠΕΙ και την προώθηση διαδικασιών παραγωγής σε προϊόντα που είναι συμπληρωματικά στη φαρμακοβιομηχανία (αναλώσιμα υλικά, φαρμακευτικά φυτά, υλικά συσκευασίας κ.λ.π.). Η προγραμματισμένη και σωστή αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει ο ρόλος του Δημόσιου τομέα στη ζήτηση αυτών των προϊόντων μπορεί να οδηγήσει στη δημιουργία ενός πολύ ουσιαστικού νέου πεδίου ανάπτυξης της βιομηχανικής μας παραγωγής, με εξασφαλισμένη εσωτερική αγορά και σοβαρές δυνατότητες εξαγωγών. Στον τομέα αυτό εξάλλου μπορεί να προωθηθούν και συνεργασίες για συμπαραγωγή με ξένες εταιρίες. Γενικότερα η πολιτική στον τομέα υγεία-φάρμακο ασκείται με παράλληλο γνώμονα τις επιδράσεις που μπορούν να εξασφαλίσουν σε όφελος της εγχώριας παραγωγής και του ισοζυγίου πληρωμών.

Η προμήθεια-εξοπλισμός των νοσοκομείων και των Κέντρων Υγείας, η προώθηση της παραγωγής νέων προϊόντων, η προσπάθεια εξασφάλισης αντισταθμιστικών οφελημάτων για ένα τμήμα τουλάχιστο του εισαγόμενου εξοπλισμού, η μείωση των νοσηλείων του εξωτερικού, η βελτίωση των δικών μας υπηρεσιών συγκλίνουν από παράλληλες πλευρές προς την ίδια κατεύθυνση.

Το πλαίσιο αυτό δράσης συμπληρώνεται και με το αναγκαίο θεσμικό πλαίσιο, όπως το νομοσχέδιο για την εφαρμογή του ΕΣΥ και την εναρμόνιση των Ιδρυμάτων Κοινωνικής Πρόνοιας, για την αιμοδοσία, για την προστασία της μητρότητας, την ενοποίηση των Κοινωνικής Πρόνοιας, τη συμπλήρωση του Ν. 963/79 για την επαγγελματική αποκατάσταση των αναπήρων και ατόμων με ειδικές ανάγκες.

γ) Περιβάλλον-Κατοικία-Υποδομή

Η εφαρμογή της περιβαλλοντολογικής πολιτικής με τις δραστηριότητες που συνεπάγεται, μπορεί να έχει σοβαρές επιδράσεις στην παραγωγικότητα της εργασίας και του κεφαλαίου, στο ΑΕΠ, στην απασχόληση, στο ισοζύγιο πληρωμών. Η Ελλάδα βρίσκεται στο ξεκίνημα της εφαρμογής περιβαλλοντολογικής πολιτικής. Λαμβάνοντας υπόψη την πιεστικότητα ορισμένων προβλημάτων και τα ωφέλη που μπορούν να προκύψουν, οι προτεραιότητες στον τομέα αυτόν συγκεντρώνονται σε τέσσερις χώρους :

- το πενταετές πρόγραμμα αντιμετώπισης του νέφους στην πρωτεύουσα
- το νέο νόμο για το περιβάλλον
- ορισμένα προβλήματα αιχμής
- την κάλυψη αναγκών υποδομής σε έργα επεξεργασίας και διάθεσης κυμάτων.

Τα μέτρα για το νέφος σε συνδυασμό με αυτά για το κλιμακοφορικό θα μειώσουν τις εξωτερικές αντι-οικονομίες και το κόστος λειτουργίας της παραγωγικής υποδομής της Αθήνας, ενώ παράλληλα θα εξανθρωπίσουν το περιβάλλον στο οποίο ζει το 1/3 σχεδόν του πληθυσμού της χώρας. Η μείωση της ρύπανσης απαιτεί επενδύσεις για τα επόμενα 2-3 χρόνια, μόνο για τη βιομηχανία, της τάξης των 4 δισεκ. δρχ. περίπου, το μισό από τις οποίες μπορεί να προέλθει από την εγχώρια παραγωγή. Παράλληλα όμως η εξοικονόμηση ενέργειας από τη βιομηχανία και τις κεντρικές θερμάνσεις μπορεί να φτάσει τα 2 δισεκ. δρχ. περίπου το χρόνο.

Στα πλαίσια της πολιτικής μας αυτής, προωθήθηκε το πρόγραμμα για τα Κέντρα Τεχνικού Ελέγχου Οχημάτων, η ολοκλήρωση του οποίου θα έχει πολλαπλές θετικές επιπτώσεις στη μείωση της συμβολής των οχημάτων στη ρύπανση, στην αύξηση της οδικής ασφάλειας, στις συναλλαγματικές δαπάνες, ενώ θα δημιουργήσει περί τις 3.000 νέες θέσεις εργασίας στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα.

Στον τομέα της κατοικίας οι κύριοι άξονες της πολιτικής που ακολουθείται είναι τρεις :

- Το προϊόν της κατοικίας να παρέχεται μέσα σε κατάλληλα πολεοδομικά και περιβαλλοντολογικά πλαίσια, που είναι ο κεντρικός στόχος της ΕΠΑ.
- Προτεραιότητα θα δοθεί στις περιοχές που εμφανίζεται μεγαλύτερο πρόβλημα από την πτώση της προσφοράς κατοικίας.
- Προτεραιότητα επίσης θα έχουν τα στεγαστικά προβλήματα νοικοκυριών που δεν έχουν δυνατότητα απόκτησης κατοικίας ανάλογης με τις ανάγκες τους (οικονομικά ασθενέστερα νοικοκυριά, φοιτητές, νέα ζευγάρια, συνταξιούχοι κ.λ.π.).

Η πολιτική αυτή εκφράζεται από τα ακόλουθα προγράμματα :

1) ΕΠΑ - Πολεοδομικές επεκτάσεις

Στα πλαίσια της ΕΠΑ και για την ενίσχυση της αυτοστεγάσης προβλέπεται η παροχή νέων εκτάσεων για οικοδόμηση κύριας και παραθεριστικής κατοικίας συνολικού ύψους 685 χιλ. στρεμμάτων. Μέχρι τέλος του 1985 θα έχουν ενταχθεί 24.000 στρέμματα πρώτης και παραθεριστικής κατοικίας, ενώ μέχρι το τέλος του 1986 θα έχουν δοθεί για οικοδόμηση 20.000 στρέμματα. Παράλληλα με ειδικά Π.Δ. απελευθερώνεται η δόμηση σε 11.000 οικισμούς με πληθυσμό κάτω των 2.000 κατοίκων χωρίς ειδικά οικιστικά προβλήματα.

2) Ενοικιαζόμενη κατοικία

Προς την ίδια κατεύθυνση ενισχύεται ο τομέας της ενοικιαζόμενης κατοικίας, ώστε να γίνουν ελκυστικότερες οι επενδύσεις σ' αυτόν. Προϋπόθεση είναι η αύξηση της απόδοσης επενδεδυμένων κεφαλαίων στον τομέα αυτό, με ταυτόχρονη όμως προστασία και ενίσχυση των ενοικιαστών ανάλογα με τις εισοδηματικές τους δυνατότητες.

3) Αξιοποίηση κτιριακών αποθεμάτων

Πρώθειται με κατάλληλα κίνητρα η αξιοποίηση και εξυγίανση υφισταμένου αποθέματος κατοικιών. Κύριο μέτρο θα είναι η απαλλαγή από το φόρο εισοδήματος των επισκευών, κατοικιών βάσει τυμολογίου. Με το μέτρο αυτό ενισχύεται ο τομέας των επισκευών και συλλαμβάνεται η αντίστοιχη φορολογητέα ύλη.

4) Ενίσχυση κοινωνικού τομέα κατοικίας

Λόγω των δημοσιονομικών περιορισμών δεν προβλέπεται να αυξηθεί σημαντικά η χρηματοδότηση κοινωνικών φορέων κατοικίας. Η αύξηση του συνολικού όγκου παραγωγής τους θα επιδιωχθεί μέσα από νέους τρόπους χρηματοδότησης ή μέσα από τον ενιαίο συντονισμό και την εκλογίκευση της σημερινής χρηματοδότησης.

5) Οικοδομικοί συνεταιρισμοί

Θα βελτιωθεί και θα συμπληρωθεί η νομοθεσία που θα επιτρέπει α) την αξιοποίηση τοπικών πόρων και αποταμιεύσεων μέσω οικοδομικών συνεταιρισμών και εταιριών μικτής οικονομίας για την εξασφάλιση κατοικίας, και β) την αξιοποίηση εκτάσεων υφιστάμενων συνεταιρισμών.

Στα δημόσια έργα οι προτεραιότητες τοποθετούνται στην ολοκλήρωση των άμεσα παραγωγικών έργων που δημιουργούν εισόδημα και απασχόληση τόσο στο στάδιο της κατασκευής τους, όσο και μετά την αποπεράτωση τους, ενώ ταυτόχρονα βελτιώνουν την παραγωγικότητα της οικονομίας και αυξάνουν την απόδοση των επενδυσμένων κεφαλαίων. Οι επενδύσεις αυτές, κύρια στα εγγειοβελτιωτικά έργα, στην υποδομή για τις μεταφορές και σε έργα βιομηχανικής και τουριστικής υποδομής καθώς και σε ειδικά έργα είναι συγκριτικά λιγότερο συναλλαγματοβόρες, εξασφαλίζουν διασπορά της ωφέλειας και βελτιώνουν ταυτόχρονα και τις συνθήκες της παραγωγής και της διαβίωσης.

Παιδεία

Η αναπτυξιακή προσπάθεια προϋποθέτει επίσης την αναβάθμιση της παρεχόμενης παιδείας, την ενίσχυση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων και γενικά τη δημιουργία των καταλλήλων προϋποθέσεων για την ανάπτυξη των πνευματικών δυνατοτήτων των πολιτών. Αυξημένες πιστώσεις προς την παιδεία σε σύγκριση με τους άλλους τομείς προβλέπονται τόσο στον τακτικό προϋπολογισμό όσο και στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Όταν βελτιωθεί η σημερινή οικονομική συγκυρία θα πρέπει η προσπάθεια στον τομέα αυτό να συνεχισθεί ακόμη πιο εντατικά.

Η στρατηγική που τους γενικούς της άξονες και κατευθύνσεις σας ανέλυσα, μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί στοιχείο μίας ευρύτερης και μακρόχρονης διαδικασίας εξόδου από την κρίση. Ωστόσο, η έξοδος από την κρίση δεν αποτελεί ένα στόχο για τον οποίο σήμερα είτε στη χώρα μας, είτε σε παγκόσμιο επίπεδο υπάρχουν προκατασκευασμένες και άκαμπτες συνολικού χαρακτήρα απαντήσεις. Αποτελεί μία διαλεκτική διαδικασία μεταξύ της εκάστοτε πραγματικότητας και των οραμάτων, των επιδιώξεων για το είδος της κοινωνίας στην οποία αποβλέπουν κάθε στιγμή οι πολιτικές μας επιλογές.

Περισσότερη αυτοδύναμη παραγωγική βάση, μικρότερος βαθμός εξάρτησης και μεγαλύτερα περιθώρια ελευθερίας στις στρατηγικές κοινωνικές ή πολιτικές επιλογές μας, μία οικονομία που θα αξιοποιεί τις παραγωγικές της δυνάμεις, διατηρώντας και βελτιώνοντας τη θέση της στο διεθνή καταμερισμό της εργασίας, μία κοινωνία που θα δίνει ίσες ευκαιρίες ανάδειξης στους πολίτες της, που θα εξασφαλίζει συμμετοχή της λαϊκής βάσης στις αποφάσεις που επηρεάζουν βασικές παραμέτρους της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, και στην οποία η δύναμη και οι δυνατότητες επιρροής θα είναι προσδευτικά όλο και λιγότερο άνισα κατανεμημένες, αποτελούν τους κεντρικούς στόχους της οικονομικής και ειδικότερα της αναπτυξιακής μας πολιτικής. Η πορεία προς τους στόχους μας είναι αργή, μακροπρόθεσμη και κύρια προϋποθέτει την ενεργητική συμπράταση και συμμετοχή όλων όσων θεωρούν δική τους υπόθεση το όραμα αυτό. Οι δομές που χαρακτηρίζουν τόσο τον ιδιωτικό, όσο και το δημόσιο τομέα της οικονομίας εκφράζουν κοινωνικές και πολιτικές ισορροπίες και κατεστημένα, που μόνο μέσα από κοινωνικά αποδεκτές σε κάθε φάση διαδικασίες μπορούν βαθμιαία να μετασχηματιστούν και να μετατρέψουν το όραμα μίας σοσιαλιστικής κοινωνίας σε πραγματικότητα. Η αλλαγή αυτή δεν είναι θέμα λίγων αλμάτων. Προκύπτει μέσα από την καθημερινή πρακτική με μικρά, λογότερα ή περισσότερα ορατά, μεγάλα ή μετρημένα βήματα. Τα τέσσερα πρώτα χρόνια διακυβέρνησης, που συνέπεσαν με τα πιο δύσκολα και αντίξοα χρόνια της ελληνικής οικονομίας στην τελευταία τριακονταετία, έγιναν πολλά και σημαντικά βήματα. Στη δεύτερη τετραετία θα προχωρήσουμε πιο γοργά στην πορεία για την αυτοδύναμη και ισόρροπη οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.